

## **Muhiddin Yenigün'ün Hikâyelerinin Çocuk Edebiyatının Temel Unsurları Bakımından İncelenmesi**

**Ufuk SÖNMEZSOY**

Öğretmen, MEB, [ufukssoy@gmail.com](mailto:ufukssoy@gmail.com), ORCID: 0000-0001-9685-6644

**Kerim TUZCU**

Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı,

[kerimtuzcu@hotmail.com](mailto:kerimtuzcu@hotmail.com), ORCID: 0000-0001-8432-2602

### **Öz**

Çocuk edebiyatı, çocukların hayal güçlerini, duygusal zekâlarını ve hayat bilgilerini geliştiren edebî türlerden biridir. Bu türdeki hikâyeler, çocuklara farklı karakterler, farklı kültürler ve farklı yaşamlar tanıtır. Çocuklar, bu hikâyeler aracılığıyla kendilerini ifade etmeyi, değer yargıları kazanmayı ve kitaplara ilgi duymayı öğrenirler. Çocuk edebiyatı, aynı zamanda çocukların okuma becerilerini ve dil yeteneklerini geliştirmelerine de katkı sağlar. Bu türdeki kitaplar, çocukların ilgisini çekecek şekilde hazırlanır ve göz alıcı renkler ve resimlerle süslenir. Böylece çocuklar, hikâyelerle daha kolay bağ kurar ve keyifli bir okuma deneyimi yaşarlar. Türkçe derslerinde, ders kitapları, hikâyeler ve çocuk edebiyatı, çocukların dil öğreniminde ve dil kullanımında büyük bir rol oynar. Bu araçlar, çocuklara dilin kurallarını, anlatımın gücünü ve dilin zenginliğini gösterir. Çocukların dil sevgisi ve dil becerileri, bu araçlarla desteklenerek geliştirilir. Bu bağlamda, Muhiddin Yenigün'ün çocuklar için yazdığı eserler, çocuk edebiyatının nitelikli örnekleri olarak değerlendirilebilir. Bu eserler, iç ve dış yapı unsurları bakımından incelendiğinde, çocuk edebiyatının temel ölçütlerine uygun bir şekilde tasarlandığı ve yazıldığı görülmektedir. Dış yapı, kitapların boyutu, kâğıt kalitesi, kapak tasarımı, ciltleme yöntemi ve resimlerin niteliği gibi unsurları kapsar. İç yapı ise, hikâyelerin kahramanları, konusu, teması, çevresi, mesajı, dili ve anlatım tarzı gibi unsurları içerir.

**Anahtar Kelimeler:** Türkçe Dersleri, Ders Kitabı, Hikâye, Çocuk Edebiyatı.

### **Analyzing Muhiddin Yenigün's Stories in terms of Basic Elements of Children's Literature**

#### **Abstract**

Children's literature is one of the literary genres that develop children's imagination, emotional intelligence and life knowledge. These stories introduce children to different characters, different cultures and different lives. Children learn to express themselves, gain values and develop an interest in books through these stories. Children's literature also contributes to the development of children's reading skills and language abilities. These books are prepared in a way that will attract children's interest and are decorated with eye-catching colors and pictures. Thus, children can easily connect with the stories and have a pleasant reading experience. In Turkish lessons, textbooks, stories and children's literature play a big role in children's language learning and language use. These tools show children the rules of language, the power of expression and the richness of language. Children's love of language and language skills are supported and developed by these tools. In this context, the works written by Muhiddin Yenigün for children can be evaluated as qualified examples of children's literature.

When these works are examined in terms of internal and external structure elements, it is seen that they are designed and written in accordance with the basic criteria of children's literature. The external structure covers elements such as the size, paper quality, cover design, binding method and quality of the pictures of the books. The internal structure includes elements such as the characters, subject, theme, setting, message, language and style of the stories."

**Keywords:** Turkish Lessons, Textbook, Story, Children's Literature.

## 1. Giriş

Çocuk edebiyatı, çocukların dil becerilerini, düşünme yeteneklerini, duygu ve değer yargılarını geliştirmelerine imkân sağlayan bir edebiyat türüdür. Ayrıca çocukların estetik duygu ve zevklerini de geliştirir. Çocuk edebiyatı eserleri, çocuklara farklı dünyalar, karakterler, kültürler ve yaşamlar sunar. Çocuklar, bu eserler sayesinde kendilerini ifade edebilir, yaratıcılıklarını ortaya koyabilir, sorun çözebilir ve kitaplara ilgi duyabilir. Bu nedenle çocuk edebiyatı eserleri, çocukların yaş gruplarına ve ilgi alanlarına uygun olarak hazırlanmalıdır. Çocuk edebiyatı eserleri, masal, hikâye, roman, şiir, tiyatro, deneme gibi farklı türlerde olabilir. Nitelikli çocuk kitapları, çocukların okumayı sevmelerine ve okuma kültürlerini geliştirmelerine yardımcı olur. Okuma kültürü; çocukların hayat boyu öğrenmelerine, kişisel gelişimlerine ve toplumsal uyumlarına katkıda bulunur.

İnsanların davranışları, buldukları çağın özelliklerinden etkilenir. Bu etkilenme çocukluktan itibaren başlar ve kişinin geleceğini de etkiler. Çocuklukta edinilen okuma alışkanlığı da insanların ilerideki okuma davranışlarını belirler. "Çocuğun eğitimi, fiziksel gelişimine uygun olmalıdır. Bu eğitim, çocuğun fiziksel gelişim dengesini de sağlayacak şekilde planlanmalıdır" (Yalçın ve Aytaş, 2017:14).

Edebiyatın temel amaçlarından biri okuyucuya veya dinleyiciye güzellik duygusu vermek, edebî ve estetik zevk yaşatmaktır. Edebiyat, insanın duygu, düşünce ve hayallerini dile getirmesinin en güzel yoludur. Edebiyat, insanı insan yapan değerleri ortaya koyar. Bunun yanında bir diğer amacı da çocuklara eğitim ve ahlak vermektir. Çocuğa hem millî hem de evrensel değerleri tanıtarak onun diğer insanlara örnek olacak bir fert olarak yetişmesine katkıda bulunur. Çocuk edebiyatı, çocuğun kişilik gelişimine, sosyal uyumuna ve kültürel mirasa sahip çıkmasına yardımcı olur. Çocuğun edebî eserlere ilgi duyması, eserin biçim ve içerik özellikleriyle ilgilidir. Çocuğu hem görsel hem de anlatım olarak cezbeden eserler, çocuğun edebiyata ve sanata karşı merakını artırabilir; çocuğun ruhsal dünyasında, hayal gücünde ve gelecek planlarında önemli bir rol oynayabilir. Hikâyeler, çocuk edebiyatının en yaygın ve sevilen türlerinden biridir; çocuğa hayatın gerçeklerini, iyi ve kötüyü, doğru ve yanlış öğretir; çocuğun başkalarının duygularını anlamasını ve kendini tanımasını sağlar; hayal gücünü ve yenilikçiliğini geliştirir, çocuğun eğlenceli ve aynı zamanda da öğretici bir zaman geçirmesine yardımcı olur."

Çocuklar için ayrı ve onlara has edebî eserler oluşturulması fikri ileriden beri tartışılmış ve bugün gelinen noktada bu tartışmalar bitmese de çoğunluk, çocuklar için ayrı bir tarz ve üsluptan yana tavır koymuşlardır, denilebilir. Mesela, bu araştırmacı ve yazarlardan birisi olan Enginün (1985) "*Aslında çocuklar için müstakil bir 'edebiyat' yaratmanın gerekli olduğunu sanmıyorum. Nitekim çocuklara yüksek bir değer taşıyan sanat eserini, onun anlayacağı şekilde bildiği kelimeler içinde, hayalini canlandırarak benzetmelerle ve kısa cümlelerle anlattığımızda, onun büyük bir zevk aldığını görüyoruz*" Enginün (1985: 186). Yine Özdemir (2014) "*Yetişkinler için yapılan edebiyat nasıl bize insana, ruhuna, yaşayışına ve varoluşuna dair bir pencere açıyorsa; düşündüğümüz düşünmediğimiz, yaşadığımız yaşamadığımız ya da baş etmeye çalıştığımız duygu, olgu ve durumlarla ilgili bir derinleşme, özdeşleşme, anlama ve anlamlandırma kapısı aralıyorsa; psikolojik, felsefi ve estetik bir dünya sunuyorsa benim gözümden, çocuklar için yapılan edebiyatın da bundan bir farkı yok, olamaz*" (Özdemir, 2014: 260).

Çocuklar, insanlığın devamını sağlayan en değerli varlıklardır. Bu sebeple, onların gelişimine ve eğitimine büyük önem vermek gerekir. Çocuk edebiyatı, bu amaçla çocukların dil becerilerini, düşünme yeteneklerini, duygu ve değer yargılarını geliştirmeye katkıda bulunan bir edebiyat türüdür. Ayrıca çocukların estetik duygu ve zevklerini de geliştirir. Çocuk edebiyatı eserleri, çocuklara farklı

dünyalar, karakterler, kültürler ve yaşamlar sunar. Çocuklar, bu eserler sayesinde kendilerini ifade edebilir, yaratıcılıklarını ortaya koyabilir, sorun çözebilir ve kitaplara ilgi duyabilir. Bu nedenle çocuk edebiyatı eserleri, çocukların yaş gruplarına ve ilgi alanlarına uygun olarak hazırlanmalıdır. Çocuk edebiyatı eserleri, masal, hikâye, roman, şiir, tiyatro, deneme gibi farklı türlerde olabilir. Nitelikli çocuk kitapları, çocukların okumayı sevmelerine ve okuma kültürlerini geliştirmelerine yardımcı olur. Okuma kültürü; çocukların hayat boyu öğrenmelerine, kişisel gelişimlerine ve toplumsal uyumlarına katkıda bulunur. İnsanların davranışları, buldukları çağın özelliklerinden etkilenir. Bu etkilenme çocukluktan itibaren başlar ve kişinin geleceğini de etkiler. Çocuklukta edinilen okuma alışkanlığı da insanların ilerideki okuma davranışlarını belirler. “Çocuğun eğitimi, fiziksel gelişimine uygun olmalıdır. Bu eğitim, çocuğun fiziksel gelişim dengesini de sağlayacak şekilde planlanmalıdır” (Yalçın ve Aytaş, 2017:14). Edebiyatın önemli bir amacı, okuyucuya veya dinleyiciye güzellik duygusu vermek, edebî ve estetik zevk yaşatmaktır. Edebiyat, insanın duygu, düşünce ve hayallerini dile getirmesinin en güzel yoludur. Edebiyat, insanı insan yapan değerleri ortaya koyar. Bunun yanında bir diğer amacı da çocuklara eğitim ve ahlak vermektir. Çocuğa hem millî hem de evrensel değerleri tanıtarak onun diğer insanlara örnek olacak bir fert olarak yetişmesine katkıda bulunur. Çocuk edebiyatı, çocuğun kişilik gelişimine, sosyal uyumuna ve kültürel mirasa sahip çıkmasına yardımcı olur. Çocuğun edebî eserlere ilgi duyması, eserin biçim ve içerik özellikleriyle ilgilidir. Çocuğu hem görsel hem de anlatım olarak cezbeden eserler, çocuğun edebiyata ve sanata karşı merakını artırabilir; çocuğun ruhsal dünyasında, hayal gücünde ve gelecek planlarında önemli bir rol oynayabilir. Hikâyeler, çocuk edebiyatının en yaygın ve sevilen türlerinden biridir; çocuğa hayatın gerçeklerini, iyi ve kötüyü, doğru ve yanlış öğretir; çocuğun başkalarının duygularını anlamasını ve kendini tanımasını sağlar; hayal gücünü ve yenilikçiliğini geliştirir, çocuğun eğlenceli ve aynı zamanda da öğretici bir zaman geçirmesine yardımcı olur.”

Literatürde benzer biçimde yapılan çalışmalardan biri Karadeniz (2019)'in çalışmasıdır. Araştırmacı, çalışmada Behiç Ak'ın çocuk hikâyelerini ele alarak onların, ‘çocuk edebiyatına görelilik’ yönünden incelemiştir. Yine Doyumgaç (2013), Ömer Seyfeddin'in hikayeleri üzerine biçimsel bir inceleme yapmıştır. Bundan başka Sezer (2020), çocuk edebiyatı yazarlarından Çiğdem Kaplangı'nın eserlerini ‘çocuğa görelilik’ açısından ele almış ve değerlendirmiştir.

Çocuk edebiyatına dair yazılan eserler ve yapılan çalışmalar kendine özgü bir alan olarak karşımızda durmaktadır. Bu alanın uzmanları, değişen ve gelişen unsurlarla birlikte çocuk edebiyatının temel niteliklerini ve ölçütlerini belirlemişlerdir. Bu nitelikler dış yapı ve iç yapı özellikleri olarak iki başlık altında ele alınmaktadır. Dış yapı özellikleri tasarım ve resim özellikleri olarak; iç yapı özellikleri ise konu, tema, mesaj, karakter, ortam, dil, anlatım, eğitsel ve edebî ilkeler olarak incelenmektedir. Muhiddin Yenigün'ün kaleme aldığı eserler de bu başlıklar altında incelenmiştir.

Araştırmamıza konu olan yazar Muhiddin Yenigün, daha çok çocuk edebiyatı üzerinde çalışmalarıyla tanınan bir yazardır. Temelde eğitimci ve bir öğretmen olan yazar, bunun artılarının da kullanarak çocukların ruhlarına da dokunan bir üslupla eserlerini yazmıştır. Özellikle tarihî, millî ve manevî konular üzerine eğildiğini söyleyebiliriz.

1970 yılında İstanbul'da doğan yazar, ilk ve orta öğrenimini Yedikule İlkokulu ve Yedikule Lisesi'nde tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nin Fizik Bölümünü bitirmiştir. 2009'dan itibaren yazma denemeleri yapmaya başladı. Hâlâ devam ettiği yazılarını kişisel sitesinde yayınlamakta, ayrıca bu yazılarından pek çoğu, çeşitli internet siteleri tarafından da yayımlanmaktadır (www.muhiddinyenigun.com).

Muhiddin Yenigün, çocuk edebiyatı yazarı, derleyici ve eğitimci olarak bilinen bir isimdir. Eserleri genellikle tarihi kahramanlar, olaylar ve kültürlerle ilgilidir. Yazarın kitapları arasında Selahaddin-i Eyyubi'nin Kudüs'ü Fethi, Alparslan'ın Malazgirt Zaferi, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u Fethi, Dijital Hümevra, Tarık Bin Ziyad'ın Endülüs'ü Fethi gibi önemli eserler yer almaktadır.

Lise ve üzeri seviyeye uygun hazırlanan İnanmazsan Gel de Bak ve Yaşıyor muyuz? Şaşıyor muyuz? isimli iki kitabının dışında, İlkokul 3. sınıftan itibaren severek okunabilen 5 kitaptan oluşan Sabri Cemil dizisi ve yine İlkokul 3. sınıftan itibaren okunabilecek olan ŞOK TİMİ isimli 5 kitaplık tarihi zaferler dizisi de yazara aittir (www.muhiddinyenigun.com).

Yazarın sanat anlayışını, çocuklara tarihi gerçekleri ve değerleri öğretmek, onlara milli ve manevi bir bilinç kazandırmak, hayal güçlerini ve meraklarını geliştirmek, eğlendirirken eğitmek olarak belirtilebilir. Kitaplarında akıcı, sade ve anlaşılır bir dil kullanır. Çocukların ilgisini çekecek macera, heyecan ve sır unsurlarına yer verir. Ayrıca kitaplarında resim, harita, kronoloji gibi görsel malzemeler de kullanarak okuyucuların zihinsel canlandırmalarını kolaylaştırır. Bütün bunlardan sonra onun için, çocuk edebiyatının önemli ve başarılı bir temsilcisidir denilebilir.

Bu araştırma, Muhiddin Yenigün ve eserleri ile ilgili herhangi bir çalışmanın olmaması bakımından da ayrıca bir önem taşımaktadır.

### **Araştırmanın Amacı**

Bu çalışmada, Muhiddin Yenigün'ün çocuk kitaplarında yer alan hikâyelerin çocuk edebiyatının temel unsurları bakımından incelenmesi amacıyla aşağıdaki sorular temel alınmıştır.

1. Muhiddin Yenigün'ün çocuk eserlerindeki hikâyelerin dış yapı özellikleri nelerdir?
2. Muhiddin Yenigün'ün çocuk eserlerindeki hikâyelerin iç yapı özellikleri nelerdir?

### **1.2. Sınırlılıklar**

Bu araştırma, Muhiddin Yenigün'ün beş kitabı içinde yer alan 48 hikâye ile sınırlandırılmıştır?

## **2. Yöntem**

Çalışmamızda nitel araştırma yöntemlerinden belge incelemesi ve tasvirî çözümlene usulleri kullanılmıştır. Kitaplardan elde edilen bilgiler ışığında Muhiddin Yenigün'ün çocuk eserlerindeki hikâyeler, çocuk edebiyatının temel ölçütleri yönünden incelenmiştir.

### **2.1. Çocuk Edebiyatının Temel Unsurları**

Çocuk edebiyatı ürünlerinin taşınması gereken bazı özellikler, Dilidüzgün (2005: 9) ve Sever'in (2005; 2008) görüşleri temel alınarak aşağıda sıralanmıştır:

- Çocuklar için yazılan edebiyat eserleri, onları kaliteli yazılara yönlendirebilen, zaman içinde okuma alışkanlığı edindirebilen bir görev üstlenmelidir.
- Kaliteli yayınlar, çocuk-edebiyat-sanat ilişkisinin yolunu açan etkili birer tetikleyici olmalıdır ve çocukların yararına hazırlanmalıdır.
- Sanatçı, çocuğun merak ve ihtiyaçlarını dikkate almalı, kelimeleri çocuğa uygun kullanmalı, onu okumaya teşvik etmeli ve okuma sonrasında çocuğun kalbinde ve zihninde insani duygular ve fikirler yaratabilmelidir.
- Kitaplarda, çocuğun kendine has samimiyeti ile anlatım dilinin sadeliği birleştirilmelidir ve yazar, çocukla arkadaşlık ve dostluk oluşturabilmelidir.
- Kitaplar, çocuklara kaldıramayacağı ya da uygulayamayacağı yükümlülükler vermemelidir.
- Kitaplar, çocukların kavramsal gelişimlerine destek olacak bir anlatım tercih edilmeli, çocuklara Türkçemizin anlatım imkanları ve kuralları hissettirilmelidir.
- Kitaplar, çocuğun hem sanat hem de düşünme eğitimi sürecini güçlendirmelidir ve çocuklara yaşlarına, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak insan ve yaşam gerçeğini kavramasına yardımcı olmalıdır.
- Kitaplar, çocukları okumaya heveslendirecek bir tasarım anlayışını yansıtmalıdır.
- Çocuklara yönelik eser yazma isteyen sanatçılar, çocuk gerçekliği veya çocuğa uygunluk ilkesini dikkate almalıdır.
- Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğa sanat eğitimi sunan, onlara ilk sanatsal deneyimler sağlayan bir araç olmalıdır.
- Kitaplar, çocukları eğlendirirken sorgulatan, sorgulatırken de eğlendirmeyi başaran bir yaklaşım benimsenmelidir ve anlatımda mantık hatasına düşülmemelidir.

- Kitaplar, çocukların kendi cinsiyetlerini bulmalarına ve geliştirmelerine destek olmalı ve baskıcı ve otoriter tutumlar kitaplarda tasvip edilmemelidir, demokratik kültürün birey ve toplum yaşamındaki önemi hissettirilmelidir.
- Kitaplar, çocukların iç kontrolünü geliştirmesine yardımcı olmalı ve fiziksel ve manevî olarak incitici cezalar kitaplarda tasvip edilmemeli; çocuklar yapılan ya da yapılan hatanın nedenleri üzerinde sorgulamaya teşvik edilmelidir.
- Kitaplar, çocukların algısal ve kavramsal gelişimini güçlendirmeli; onlarda benlik kavramının ve güven duygusunun oluşumuna destek olmalıdır.
- Okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel boyutlu öğrenmelerini desteklemek amacıyla, kitaplarda nesnelere hem kelimelerle isimlendirilmeli hem de resimleriyle gösterilmelidir.
- Kitaplar, her türlü önyargıdan, siyasî ve dinî etkilerden tamamen uzaklaştırılmalıdır.
- Kitaplar, çocuklarda sorgulama, deneme ve araştırma isteği doğurmalı; onları yaratıcı ve girişimci bir kişilik yapısı kazanmaya davet etmelidir ve çocuklarda görsel ve dilsel duyarlık geliştirme amacına yönelik olarak, çocuğun doğasına ve gelişim aşamalarına uygun bir yaklaşımla yaparak ve yaşayarak öğretme ve öğrenme anlayışını yansıtmalıdır.

## **2.2. Dış Yapı Özellikleri.**

### **2.2.1. Boyut**

Çocuk edebiyatı kitaplarının boyutları, yayınevlerinin tercihlerine ve hedef kitleye göre değişebilir. Genellikle çocuk edebiyatı kitapları, çocukların rahatlıkla okuyabileceği ve taşıyabileceği boyutlarda tasarlanır.

Ayrıca, bazı çocuk kitapları özel boyutlarda tasarlanabilir. Örneğin, resimli masal kitapları genellikle daha büyük boyutlarda basılırken, karton kitaplar veya bebek kitapları daha küçük ve dayanıklı bir yapıya sahip olabilir.

Yayınevleri, kitabın türüne, hedef kitleye ve görsel içeriğe bağlı olarak kitap boyutunu seçerler. Kitap boyutu, çocukların okuma ve keşif deneyimini kolaylaştırmak ve onlara rahat bir okuma deneyimi sunmak için dikkatlice seçilir.

Çocukların gelişim dönemine uygun olarak kitapların hacmi ve ağırlığı düzenlenmelidir. Okul öncesi dönemde (0-6 yaş), çocuk kitapları farklı boyutlarda sunulmalıdır, bunlar A4 boyutu (21x29), A5 boyutu (14x21) ve daha küçük boyutlardır. Okul öncesi dönemde kullanılan kitap boyutları aynı zamanda 1., 2. ve 3. sınıf öğrencileri için de uygundur. Bununla birlikte, 4. sınıftan sonra, A5 boyutunda (14x21) tasarlanmış kitaplar tercih edilmelidir (Kıbrıs, 2016).

### **2.2.2. Kâğıt**

Çocuk edebiyatı kitaplarında kullanılan kâğıt türleri, kitabın amacına, içeriğine ve hedef kitlesine göre değişebilir. Ayrıca, çocuk edebiyatı kitaplarında tercih edilen kâğıt türleri genellikle çocukların okuma deneyimini geliştirmek ve keyifli bir şekilde keşif yapmalarını sağlamak amacıyla titizlikle seçilir. Kâğıt, parlaklık, dokulu veya pürüzsüz bir yüzey gibi özelliklere göre çeşitlilik gösterebilir. Bu sayede kitapların görsel çekiciliği artırılır ve dokunma hissiyle çocukların ilgisini çekmeyi hedefler.

Yayınevleri, çocuk edebiyatı kitaplarında kullanılan kâğıt seçimini, kitabın amacı, içeriği ve hedef kitlenin yaş grubuna uygun şekilde gerçekleştirir. Kitapların dayanıklılığı, okuma kolaylığı ve görsel çekiciliği gözlemlenirken, aynı zamanda baskı kalitesi ve maliyet faktörleri de dikkate alınır.

Çocuk kitaplarında, genellikle dayanıklı ve mat kâğıtlar tercih edilir. Mat kâğıt terimi, ışığı yansıtmayan ve okuyucunun gözlerini yormayan 1. veya 2. hamur kâğıtları anlamına gelir (Yılar, & Turan, 2011). Kitabın cildinin sağlam olması, tutkal ve dikişlerin iyi bir şekilde yerleştirilmesi ve sayfaların kolayca açılabilmesi önem taşır (Kıbrıs, 2016). Saman kâğıtları, sararmaya ve yırtılmaya eğilimli oldukları için çocuk kitaplarında 2. hamur kâğıt olarak adlandırılan türde kullanılmamalıdır. Pelür kâğıdı ve gazete kâğıdı da çocuk kitaplarında tercih edilmeyen kâğıt türleridir (Zengin, 2000).

### **2.2.3. Kapak**



Çocuk edebiyatı kitaplarının kapakları, kitabın hedef kitlesi ve içeriği göz önünde bulundurularak özenle tasarlanır. Kapaklar, çocukların dikkatini çekmek, kitabın temasını ve karakterlerini yansıtmak, aynı zamanda kitabı görsel olarak çekici hale getirmek amacıyla büyük bir öneme sahiptir.

Çocuk edebiyatı kitaplarının kapakları, çocukların ilgisini cezbetmeli, kitabın temasını yansıtmalı ve okuma isteğini artırmalıdır. Kapaklar, kitabın içeriğini görsel olarak ileterek çocukların kitaba ilgi göstermelerini sağlama görevini üstlenirler.

Ayrıca, kitap kapakları dayanıklı olmalı ve tek sayfa ciltleme yöntemi kullanılmamalıdır. Tek sayfa ciltleme ile kaplanmış kapaklar, kolayca hasar görebilir ve çocuklarda olumsuz hislere neden olabilir. Bu nedenle, iplikli dikişler kullanılarak kapakların dayanıklılığı artırılmalıdır. Kapak resimleri de dikkat çekici olmalı ve kitap içeriğiyle uyumlu bir şekilde tasarlanmalıdır (Kıbrıs, 2016).

#### **2.2.4. Sayfa Düzeni**

Çocuk edebiyatı kitaplarının sayfa düzeni, çocukların okuma deneyimini geliştirmek ve hikâyeyi anlamalarını sağlamak amacıyla özenle planlanır. Metin, resimler ve boşluklar arasındaki denge, görsel çekicilik, okunabilirlik ve hikâye anlatımı göz önünde bulundurularak düzenlenir. Özellikle erken dönem ve küçük yaş gruplarındaki çocukların ilgisini, dikkatini ve merakını cezbetmek için dikkatle hazırlanmış bir sayfa düzeni gereklidir.

Kitapların sayfa kenarlarına uygun boşluklar bırakılması önemlidir. Sayfaların tamamen metinle dolu olması, aralarında yeterince boşluk bırakılmamış sayfalar, çocukların ilgisini çekmeyebilir. Küçük yaş grupları için 1.5 aralıklı satırlar kullanılırken, yaş grupları büyüdükçe satır aralığı normal düzeye çıkarılmalıdır. 1., 2. ve 3. sınıflar için kitaplar kısa paragraflara sahip olmalı, daha sonraki dönemlerde kullanılacak kitaplar için paragraflar 6 veya 7 cümleden oluşacak şekilde ayarlanmalıdır. Yazı puntoları, 1. sınıflar için 20-24 punto, 2. sınıflar için 18 punto, 3. sınıflar için 14 punto, 4. sınıflar için 12 punto, 5. sınıflar için 11 punto büyüklüğünde olmalıdır.

Sayfalar, çocukların yaşlarına uygun bir şekilde tasarlanmalı ve okuma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olacak şekilde düzenlenmelidir. Sayfa düzeni, çocukların dikkatini dağıtmayacak ve gözlerini yormayacak bir biçimde planlanmalıdır. Resimlerin ve metnin doğru yerleştirilmesine özen gösterilmelidir. Metinde zor anlatılan kısımlar varsa, bu kısımlar resimler aracılığıyla aktarılabilir, ancak metnin resmin gölgesinde kaybolmamasına özen gösterilmelidir (Yılar, & Turan, 2011).

#### **2.2.5. Resimler**

Çocuk edebiyatı kitaplarında kullanılan resimler, kitabın hedef kitlesine uygun bir şekilde seçilir ve hikâyeyi desteklemek için önemli bir rol oynar. Resimler, çocukların kitapla bağ kurmalarına, hikâyenin anlatımını daha iyi kavramalarına ve hayal güçlerini geliştirmelerine yardımcı olur. Ayrıca hikâyenin temasını, karakterleri, mekânları, olayları ve duyguları görsel olarak yansıtır.

Resimler, çocukların ilgisini çekmek ve görsel bir deneyim sunmak amacıyla titizlikle seçilir; hikâyeyi daha anlaşılır, etkileyici ve eğlenceli kılar. Yine bu görseller, çocuk edebiyatı kitaplarının ayrılmaz bir parçasıdır ve hikâyenin gücünü artırır.”

Kitaplarda kullanılan resimlerin metinle uyumlu olmasına dikkat edilir. Resim ve yazı oranı, çocukların yaş düzeyine göre ayarlanır. Örneğin, okul öncesi dönemde neredeyse tüm sayfa resimlerle dolu olabilirken, 1. sınıfta resimlerin %75'i, 2. sınıfta %50'si, 3. sınıfta %25'i resim olarak kullanılır. 4. sınıftan itibaren resim oranı azaltılır ve 7. ve 8. sınıflar gibi daha büyük yaş gruplarında, metni açıklayıcı olmadıkça resim kullanılmamalıdır (Kıbrıs, 2016: 40).

Kitaplarda çeşitli sayıda resimler bulunmalı ve bu resimler, çocukların ilgisini çekecek özelliklere sahip olmalıdır (Sever, Oğuzkan, & Kavcar, 2004).

### **2.3. İç yapı Özellikleri.**

#### **2.3.1. Konu**

Çocuk edebiyatı kitaplarında ele alınacak konular, çocukların yaşlarına, ilgi alanlarına ve gelişim seviyelerine uygun olmalıdır. İyi bir çocuk kitabı, çocukların duygusal ve zihinsel gelişimine katkı sağlayacak, eğlendirecek ve düşündürülecek bir içeriğe sahip olmalıdır. Elbette, çocuk edebiyatı

kitaplarında işlenebilecek konuların sayısı sınırlı değildir ve yaratıcı yazarlar farklı temaları ele alabilirler. Temel nokta, çocukların yaşlarına ve ilgi alanlarına uygun bir içerik sunmaktır.

Konu, bir metinde ele alınan düşünce, olay veya durumu ifade eder (Türkçe Sözlük, 1984). Konu, birbirine bağlı olaylardan meydana gelir. Metinde bulunan olaylar mantıklı bir şekilde bir araya getirilmelidir. Küçük çocuklar için hazırlanan eserlerde konular sadeleştirilmelidir. Yaş seviyesi yükseldikçe, karmaşık konular çocukların ilgisini çekebilir (Kıbrıs, 2010). Konular, öğretici ve bakış açısı kazandırıcı özellikler içerebilir ve estetik deneyimleri amaçlayabilir. Ancak bu hedeflerin, kitap içeriğiyle uyumlu olması gereklidir. Konular, içerikle uyumlu olmalı ve abartıdan kaçınılmalıdır. Ayrıca, konular çocuğun yaşantısına uygun ve olumludur; çocuğun ilgisini canlı tutmalıdır. Çocuk kitabını okurken, kendisini kitabın iç dünyasında yaşayan biri gibi hissetmelidir. Ayrıca, eğlence ve mizah unsuru konu içinde yeterli bir şekilde yer almalıdır (Kıbrıs, 2016).

### **2.3.2. Tema (İzlek)**

Çocuk edebiyatı kitaplarında ele alınabilecek temalar, çocukların yaşlarına, ilgi alanlarına ve gelişim seviyelerine uygun olmalıdır. Bu temalar, çocukların ilgi ve merakını cezbetmeli ve aynı zamanda değerli öğretiler sunarak onların gelişimine katkıda bulunmalıdır.

Bu temalar, genel ifadelerden oluşabileceği gibi, özel olarak belirlenmiş temaları da içerebilir, örneğin cömertlik, dürüstlük gibi. Temaların okuyucular veya dinleyiciler tarafından anlaşılması ve kavranması önemlidir. Yazarın etkilemek istediği alanlara bağlı olarak temalar farklılık gösterebilir (Gürel vd., 2016).

### **2.3.3. Kahramanlar**

Çocuk edebiyatı kitaplarında seçilen kahramanlar, çocukların kimlikleriyle bağlantı kurabilecekleri, ilham alabilecekleri ve hayat tecrübelerini yansıtabilecek karakterler olmalıdır. Çocuk edebiyatındaki kahramanlar, çocukların kimliklerini ve yaşamlarını yansıtmalı, ilgilerini çekmeli ve onlara ilham kaynağı olmalıdır. Kahramanlar, çocukların değerleri, yetenekleri ve yaşam deneyimleriyle uyumlu bir şekilde tasarlanmalıdır.

Karakterlerin kişilik ve fiziksel özelliklerinin okuyucular tarafından net bir şekilde anlaşılması, metnin çocuklar üzerindeki etkisini artırır. Karakterin yaşadığı değişiklikler, mantıklı bir şekilde yapılandırılmalı ve bu değişiklikler karakterin kişiliğine uygun olmalıdır. Özellikle küçük çocuk kitaplarında, sınırlı sayıda kahramanın kullanılması önerilir. Erken ve küçük yaşlarda, bir veya iki kahramanın yeterli olduğu kabul edilir. Ayrıca, en az bir kahramanın çocuk yaştan biri olması, çocukların ilgisini daha fazla çekebilir (Güleç, & Geçgel, 2006).

### **2.3.4. Dil ve Anlatım**

Çocuk edebiyatı kitaplarında kullanılan dil ve anlatım, çocukların yaşlarına ve gelişim seviyelerine uygun olmalıdır. İyi bir çocuk kitabında, anlaşılabilir, akıcı ve çocukların ilgisini çekebilecek bir dil kullanılmalıdır.

Çocuk kitaplarında kullanılan dil genellikle basit, sade ve anlaşılır olmalıdır. Uzun ve karmaşık cümlelerden kaçınılmalı, kelimeler çocukların anlayabileceği düzeyde seçilmelidir. Bu, çocukların hikâyeyi kolayca takip etmelerini sağlar. Ayrıca, çocuk kitaplarında mizah ve esprili kullanmak, okuma deneyimini eğlenceli hale getirir. Komik karakterler, esprili diyaloglar ve mizahi anlatım, çocukların gülmelerini sağlar ve hikâyeye bağlanmalarını kolaylaştırır.

Çocuk kitapları, duygusal vurguları da içerebilir. Karakterlerin duygusal deneyimleri, empati kurmayı ve duygusal zekayı geliştirmeyi destekler. Öykülerde sevinç, üzüntü, korku veya hayal kırıklığı gibi duygusal tonları yansıtan dil kullanılabilir.

Çocuğun dil gelişimine özen gösterilmelidir. Onun anlama, kavrama ve analiz becerilerine katkıda bulunmalıdır. Merak duygusunu canlandırabilen ve öğrenme isteği uyandırabilen bir anlatım benimsenmelidir. Anlatıma güç katan kaynaklar arasında ana dile ait kalıp sözler, deyimler ve atasözleri kullanılabilir. Harf, hece ve kelimelerin tekrar edilmesiyle çocuğun dil gelişimi desteklenmelidir (Demirel, 2010). Kıbrıs'a (2010) göre anlatım bozukluğuna yol açabilecek

kelimelerden kaçınılmalıdır. Anlatım net, akıcı ve sade olmalıdır. Bir cümlede birden fazla yüklem ve özne olmamalıdır. 5. sınıftan itibaren karmaşık ve bağlı cümle yapıları sınırlı bir şekilde kullanılmalıdır (Kıbrıs, 2010). Konuşulan dil ile eserin dili uyumlu olmalıdır. Sözcük seçimlerinde çocukların tanıdık oldukları kavramlara öncelik verilmelidir (Sever, 2003).

### **2.3.5. İleti (Mesaj)**

Çocuk edebiyatı kitapları, çocukların gelişimine katkı sağlamak amacıyla onlara değerli mesajlar ve dersler sunabilir. Bu mesajlar, hikayeler aracılığıyla eğlenceli ve ilgi çekici bir şekilde aktarılırken çocukların karakter gelişimi, değerlerini öğrenme ve yaşam becerilerini geliştirme süreçlerine destek olur.

Bu iletiler, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde oluşturulmalıdır. Çocuk kitapları, yanlış tutum ve davranışlara yöneltmeden çocukların kişilik gelişimine katkıda bulunacak iletilere yer vermelidir.

İleti, yazarın okuyucuyla paylaşmak istediği temel düşünceyi ifade eder ve yazarın okuyucuda oluşturmayı amaçladığı duygu ve düşünce ortaklığını yansıtır. Çocuk kitaplarının temel amacı, çocuklara bilgi aktarırken doğru bilgi edinmelerini sağlamaktır. Kitaplar, çocukların algılama, duyma ve düşünme becerilerini geliştirirken aynı zamanda onlara duyarlılık kazandırmayı hedefler (Sever, 2007).

Çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun olarak iletilerin sunumuna özen gösterilmelidir. İletiler, çocukların anlayabileceği bir şekilde oluşturulmalıdır. Emir, buyruk, üstenci tavır, tahkir, suçlama veya öğüt verici bir nitelik taşımamalıdır. Çünkü bu tür yaklaşımlar, çocukların kaynağa karşı ilgisini ve merakını kaybetmelerine neden olabilir. İletinin amacı, çocukların düşünmeye teşvik edilmesi ve iletiyi hatasız bir şekilde anlamalarını sağlamaktır.

## **3. Bulgular**

### **Dış ve iç yapı özellikleri ile ilgili bulgular.**

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarında yer alan birinci ve ikinci alt amaca yönelik olarak Muhiddin Yenigün'ün hikâyelerinin dış ve iç yapı özelliklerine dair bulgular yer almaktadır.

#### ***Uzayda Hayvanat Var mı?***

**Yaş Grubu:** +9 yaş

**Resimleyen:** İbrahim Çiftçi

**Basım Yeri:** İstanbul

**Basım Yılı:** Ekim 2016, 1 Baskı

**Yayınevi:** Uğurböceği Yayınları

**Sayfa Sayısı:** 108

**Boyut:** 13,5 x 19,5 cm.

**Kâğıt:** İkinci hamur kâğıda basılı bir kitaptır.

**Kapak:** Uzayda Hayvanat Var mı? Kitabı karton kapak özelliği taşımaktadır. Ciltsiz ince karton kapak kullanılmıştır. Ön kapakta yer alan resimde, dokuzuncu hikâyeye ait ana kahramanın ve diğer kahramanların görseli kullanılmıştır. Ön kapağın sağ alt kısmında yayınevi logosu, yazar ve resimleyen ismi yer almaktadır. Kapak resminin yukarı bölümünde eserin adına yer verilmiştir. Kitabın sırt kısmında yukarıdan aşağıya doğru kitabın ve yazarın adı yazılmıştır. Kitabın arka kapağında ise kısa bir tanıtım yazısı yer almaktadır. Arka kapakta yer alan tanıtım yazısı, okuru kitap hakkında meraklandırarak ön bilgiler sunmaktadır. Tanıtım yazısının altında ise kitapta yer alan hikâyelerin isimleri yazılmıştır.



**Resim:** Kitabı resimleyen İbrahim Çiftçi'dir. Kitabın ön kapağında konuyla uyumlu görsel yer almaktadır. Kitap içerisindeki görsellere baktığımızda neredeyse her sayfada görsel öğeler bulunmaktadır. Bu öğeler geçtiği bölümün içeriği ile uyumludur. Görseller, küçük ve yarım sayfa olarak eklenmiştir. Resimler, sözcüklerle anlatılanları çocuğun belleğinde canlandıracak niteliktedir. Kitabın içinde yer alan resimler renklendirilmemiştir.

**Konu:** Kitabımız 12 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin her birinde farklı hikâyeler anlatılmaktadır. Anlatım kitabın ana kahramanı olan Cemil'in ağzından yapılmaktadır.

Kitabımızın kahramanına "sabr-ı cemil" denilmektedir. Bunun sebebi ise çok soru sorması ve meraklı olmasından dolayı insanları bunaltmasıdır. Cemil'in bu özelliği aslında yazılan bu hikâyelerin oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Çünkü her bir bölümde bir konuya değinir ve o konu ile ilgili okuyucularını bilgilendirir.

Cemil boş vakitlerinde soluğu mahallenin bakkalı olan Talip Amca'nın yanında alır. Bakkalda Talip amcaya yardım eder. Bu arada da kafasına takılan soruları Talip Amcaya sorar. Cemil Talip Amcaya bakkal görünümlü ayaklı kütüphane lakabını takmıştır. Cemil Talip Amcaya uzayda hayat var mı? Sorusunun sorar ve Talip Amca'nın bilgisinden istifade eder. Anlatım yapılırken hikâyenin devamını merak ettirici cümleler kurularak ilginin devamı sağlanmıştır. Eser konu itibarıyla incelendiğinde yazıldığı sınıf seviyesine göre oldukça ilgi çekici ve sürükleyici özellikler taşımaktadır.

**İzlek:** Kitabımız doğayı korumak, başkalarına karşı saygılı olmak ve doğruluk temaları üzerinde şekillenmiştir.

**İleti:** Kitaptaki ileti, insanların dünyayı bu kadar hor kullanmamaları gerektiğini böyle devam ederse dünya da kısa bir zaman sonra üzerinde hayat olmayan diğer gezegenlerden farksız olmayacaktır.

**Kahramanlar:** Cemil: Ana kahraman ve anlatıcı cemildir. Kendi deyimiyle araştırmacı, soruşturmacı, cevabı yapıştırmacı biridir. Bu özelliğiyle hem kendisi bilgi sahibi olmakta hem de okuyucularına bilgi vermektedir.

Talip Amca: Bakkal görünümlü ayaklı kütüphanedir. Akıyla kalbiyle bir deryadır. Cemil kafasına takılan soruları Talip Amcaya sorar ondan bilgi edinir.

Kitabın yan karakterleri Cemil'in annesi babası, mahalledeki teyzeler, Cemil'in arkadaşları Orhan ve Çetin'dir.

**Mekân:** Olaylar mahallede yaşanmaktadır.

**Dil ve Anlatım:** Anlatım açık ve anlaşılırdır. Yazım ve noktalama işaretlerine uyulmuştur.

Anlatımı güçlendirmek amacıyla şu deyimler kullanılmıştır: "Karnı davul gibi şişmek" (s.28) "Göz kulak olmak" (s.34)

Anlatımı güçlendirmek amacıyla şu atasözleri kullanılmıştır: "Misafir umduğunu değil, bulduğunu yer" (s. 25).

**Beyaz Panter ve Kara Dostu**

**Yaş Grubu:** +9 yaş

**Resimleyen:** İbrahim Çiftçi

**Basım Yeri:** İstanbul

**Basım Yılı:** Ekim 2016, 1 Baskı

**Yayınevi:** Uğurböceği Yayınları

**Sayfa Sayısı:** 112

**Boyut:** 13,5 x 19,5 cm.

**Kâğıt:** İkinci hamur kâğıda basılı bir kitaptır.

**Kapak:** Beyaz Panter ve Kara Dostu kitabı karton kapak özelliği taşımaktadır. Ciltsiz ince karton kapak kullanılmıştır. Ön kapakta yer alan resimde, beşinci hikâyeye ait ana kahramanın ve diğer kahramanların görseli kullanılmıştır. Ön kapağın sağ alt kısmında yayınevinin logosu, yazar ve resimleyen ismi yer almaktadır. Kapak resminin üst kısmında kitabın ismine yer verilmiştir. Kitabın sırt kısmında ise yukarıdan aşağıya doğru kitabın ve yazarın adı yazılmıştır. Kitabın arka kapağında kısa bir tanıtım yazısı yer almaktadır. Arka kapakta yer alan tanıtım yazısı okuru kitap hakkında meraklandırarak ön bilgiler sunmaktadır. Tanıtım yazısının altında ise kitapta yer alan hikâyelerin isimleri yazılmıştır.

**Resim:** Kitabı resimleyen İbrahim Çiftçi'dir. Kitabın ön kapağında konuyla uyumlu görsel yer almaktadır. Kitap içerisindeki görsellere baktığımızda neredeyse her sayfada görsel öğeler bulunmaktadır. Bu öğeler geçtiği bölümün içeriği ile uyumludur. Görseller, küçük ve yarım sayfa olarak eklenmiştir. Resimler, sözcüklerle anlatılanları çocuğun belleğinde canlandıracak niteliktedir. Kitabın içinde yer alan resimler renklendirilmemiştir.

**Konu:** Eser dokuz bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin her birinde farklı hikâyeler anlatılmaktadır. Cemil havanın çok sıcak olduğu bir gün annesinin siparişlerini almak için Talip Amcanın dükkânına gitmiştir. Siparişleri alıp dükkândan çıkarken mahalledeki kedilerden beyaz panterin kendisine doğru geldiğini görmüştür. Beyaz Panterin yanında bir de kara bir dostu vardı. Kara kedinin hali hiç iyi görünmüyordu. Açlıktan ve susuzluktan bitap düşmüştür. Cemil hemen dükkândan su ve yiyecek bir şeyler ayarlayıp Panterin arkadaşının karnını bir güzel doyurmuştur.

**İzlek:** Kitabımız hayvan sevgisi ve yardımlaşma temaları üzerinden şekillenmiştir.

**İleti:** Kitabımızın iletisi, hayvanları sevmeli onlara sahip çıkıp onları korumaktır.

**Kahramanlar:** Cemil: Eserin başkahramanı ve anlatıcıdır. Talip Amca: Cemil'in akıl hocasıdır. Diğer kahramanlar: Cemil'in annesi, beyaz panter ve kara dostu, Ayhanve Hamza'dır.

**Mekân:** Olaylar bakkalda ve mahallede geçmekte.

**Dil ve Anlatım:** Hikâyede sade, açık ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Hikâyedeki kahramanların insanlardan meydana gelmesi çocuklar için somut ve gerçekçi özellik taşımaktadır.

Anlatımı güçlendirmek amacıyla şu deyimler kullanılmıştır: "İpe un sermek." (s.24) "Gözleri parlamak" (s.101)

Anlatımı güçlendirmek amacıyla şu atasözü kullanılmıştır: "İşleyen demir ışıldar." (s.17)

### ***Başımda Kavak Yelleri***

**Yaş Grubu:** +9 yaş

**Resimleyen:** İbrahim Çiftçi

**Basım Yeri:** İstanbul

**Basım Yılı:** Ekim 2016, 1 Baskı

**Yayınevi:** Uğurböceği Yayınları

**Sayfa Sayısı:** 108

**Boyut:** 13,5 x 19,5 cm.

**Kâğıt:** İkinci hamur kâğıda basılı bir kitaptır.

**Kapak:** Başımda Kavak Yelleri kitabı karton kapak özelliği taşımaktadır. Ciltsiz ince karton kapak kullanılmıştır. Ön kapaktaki resim kitabın muhtevası hakkında okuyuculara bilgi verir. Ön kapağın sol orta kısmında yazarın ve resimleyen ismi yer almaktadır. Kapak resminin sağ üst bölümünde ise kitabın adına yer verilmiştir. Orta alt kısımda yayınevinin logosuna yer verilmiştir. Kitabın sırt kısmında yukarıdan aşağıya doğru kitabın ve yazarın adı yazılmıştır. Kitabın arka kapağında kısa bir tanıtım yazısı yer almaktadır. Arka kapakta yer alan tanıtım yazısı okuru kitap hakkında meraklandırarak ön bilgiler sunmaktadır. Tanıtım yazısının altında ise kitapta yer alan hikâyelerin isimleri yazılmıştır.

**Resim:** Kitabı resimleyen İbrahim Çiftçi'dir. Kitabın ön kapağında konuyla uyumlu görsel yer almaktadır. Kitap içerisindeki görsellere baktığımızda neredeyse her sayfada görsel öğeler bulunmaktadır. Bu öğeler geçtiği bölümün içeriği ile uyumludur. Görseller, küçük ve yarım sayfa olarak eklenmiştir. Resimler, sözcüklerle anlatılanları çocuğun belleğinde canlandıracak niteliktedir. Kitabın içinde yer alan resimler renklendirilmemiştir.

**Konu:** Cemil yaz tatilinde babasının köyüne gitmiştir. Köyde ailesi ile çok güzel vakit geçirmiştir. Köyde babasının arkadaşı olan Celaleddin Amca tanışmıştır. Celaleddin Amca köyde yalnız yaşayan bilgili ve kültürlü bir insandır. Cemil her fırsatta Celaleddin Amcanın yanına gider. Aklına takılan soruları Celaleddin Amcaya sorar. Celaleddin Amca Cemil'in sorularına sabırla cevap verir. Cemil'in en çok sorduğu sorular anne babaya iyilik, sevgi, yardımlaşma ve merhamet üzerine olmuştur.

**İzlek:** Kitabımız aile, sevgi ve yardımlaşma temaları üzerinde şekillenmiştir.

**İleti:** Anne ve babaya iyi davranmanın önemi kitabın temel iletisidir.

**Kahramanlar:** Cemil: Meraklı soru sormayı öğrenmeyi seven biridir.

Celaleddin Amca: Bilgili çok okuyan bir insandır. Cemilin sorularına cevap veren ona doğruyu öğreten bir kişiliktir.

Yan karakterler ise Cemil'in anne babası ve babaannesidir.

**Mekân:** Olaylar köyde geçmektedir.

**Dil ve Anlatım:** Anlatım açık ve anlaşılırdır. Yazım ve noktalama işaretlerine uyulmuştur.

Anlatımı güçlendirmek amacıyla şu deyimler kullanılmıştır: "Süt dökmüş kedi gibi olmak." (s.11) "Ahkam kesmek" (s.21) kulak kabartmak (s.49)

Anlatımı güçlendirmek amacıyla şu deyimler kullanılmıştır: "Korkunun ecele faydası yoktur." (s.98)

**Kayıp Bebek Neco**

**Yaş Grubu:** +9 yaş

**Resimleyen:** İbrahim Çiftçi

**Basım Yeri:** İstanbul

**Basım Yılı:** Ekim 2016, 1 Baskı

**Yayınevi:** Uğurböceği Yayınları

**Sayfa Sayısı:** 108

**Boyut:** 13,5 x 19,5 cm.

**Kâğıt:** İkinci hamur kâğıda basılı bir kitaptır.

**Kapak:** Kayıp Bebek Neco kitabı karton kapak özelliği taşımaktadır. Ciltsiz ince karton kapak kullanılmıştır. Ön kapakta yer alan resimde, sekizinci hikâyeye ait ana kahramanın ve diğer kahramanların resimleri kullanılmıştır. Ön kapağın sağ alt kısmında yayınevi logosu, yazar ve resimleyenin ismi yer almaktadır. Kapak resminin sağ üst kısmında kitap ismine yer verilmiştir. Kitabın sırt kısmında yukarıdan aşağıya doğru kitabın ve yazarın adı yazılmıştır. Kitabın arka kapağında kısa bir tanıtım yazısı yer almaktadır. Arka kapakta yer alan tanıtım yazısı okuru kitap hakkında meraklandırarak ön bilgiler sunmaktadır. Tanıtım yazısının altında ise kitapta yer alan hikâyelerin isimleri yazılmıştır.

**Resim:** Kitabı resimleyen İbrahim Çiftçi'dir. Kitabın ön kapağında konuyla uyumlu görsel yer almaktadır. Kitap içerisindeki görsellere baktığımızda neredeyse her sayfada görsel öğeler bulunmaktadır. Bu öğeler geçtiği bölümün içeriği ile uyumludur. Görseller, küçük ve yarım sayfa olarak eklenmiştir. Kitabın içinde yer alan resimler renklendirilmemiştir

**Konu:** Cemil bir gün evin penceresinden sokağı seyrederken Melahat Teyzenin iki yaşındaki oğlu Neco'yu baloncunun peşinden giderken görmüştür. Cemil hemen annesine haber verir. Annesi hemen Neco'nun peşinden gitmesini söyler. Cemil hemen sokağa fırlar ve Neco'nun peşine düşer. Neco'yu beyaz eşyacının önünde oturmuş, vitrindeki televizyondan çizgi film izlerken bulmuştur. Cemil Neco'yu kaybolmadan bulmuştur. Cemil'in annesi Melahat Teyzeye haber vermiştir. Cemil ve annesi çocuğu evine götürdüler. Melahat Teyze defalarca Cemil ve annesine teşekkür etmiştir.

**Tema:** Kitabımız aile, sorumluluk ve dürüstlük temaları ile şekillenmiştir.

**İleti:** Hikâyemizim iletisi, sorumluluk almanın ne kadar ağır bir yük olduğudur.

**Kahramanlar:** Cemil: Eserin başkahramanı ve anlatıcıdır. Cemil'in annesi, Melahat Teyze ve Neco'dur.

**Mekân:** Olay mahallede geçmektedir.

**Dil ve Anlatım:** Anlatım açık ve anlaşılırdır. Yazım ve noktalama işaretlerine uyulmuştur.

Anlatımı güçlendirmek amacıyla şu deyimler kullanılmıştır: "Dumura uğramak." (s.29) "suratı mahkeme duvarı"(s.7).

**Akıllı Tahta Aklımı Aldı**

**Yaş Grubu:** +9 yaş

**Resimleyen:** İbrahim Çiftçi

**Basım Yeri:** İstanbul

**Basım Yılı:** Ekim 2016 1 Baskı

**Yayınevi:** Uğurböceği, Yayınları

**Sayfa Sayısı:** 108

**Boyut:** 13,5 x 19,5 cm.

**Kâğıt:** İkinci hamur kâğıda basılı bir kitaptır.

**Kapak:** 'Akıllı Tahta Aklımı Aldı' kitabı karton kapak özelliği taşımaktadır. Ciltsiz ince karton kapak kullanılmıştır. Ön kapakta yer alan resimde, üçüncü hikâyeye ait ana kahramanın ve diğer kahramanların görseli kullanılmıştır. Ön kapakta, sol orta kısımda yazar ve resimleyen ismi yer almaktadır. Kapak resminin üst kısmında kitap ismine yer verilmiştir. Orta alt kısımda ise yayınevini logosuna yer verilmiştir. Kitabın sırt kısmında yukarıdan aşağıya doğru kitabın ve yazarın adı yazılmıştır. Kitabın arka kapağında kısa bir tanıtım yazısı yer almaktadır. Arka kapakta yer alan tanıtım yazısı, okuru, kitap hakkında meraklandırarak ön bilgiler sunmaktadır. Tanıtım yazısının altında ise kitapta yer alan hikâyelerin isimleri yazılmıştır.

**Resim:** Kitabı resimleyen İbrahim Çiftçi'dir. Kitabın ön kapağında konuyla uyumlu görsel yer almaktadır. Kitap içerisindeki görsellere baktığımızda neredeyse her sayfada görsel öğeler bulunmaktadır. Bu öğeler geçtiği bölümün içeriği ile uyumludur. Görseller, küçük ve yarım sayfa olarak sayfalara eklenmiştir. Kitabın içinde yer alan resimler renklendirilmemiştir. Görseller, kara kalem çizim şeklinde, konuyu destekleyen ve okuyanın zihninde olayı canlandırmasına fırsat verecek şekilde kullanılmıştır.

**Konu:** Eser, birbiriyle bağlantılı olan 9 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin her birinde farklı hikâyeler anlatılmakta fakat bölümlerin arasında kopukluk bulunmamaktadır. Anlatım, kitabın ana kahramanı olan Cemil'in ağzından yapılmaktadır. Anlatım yapılırken hikâyenin devamını merak ettirici cümleler kurularak ilginin devamı sağlanmıştır.

Cemil'in babası kendisini hac kurasına yazdırmıştı. Hac, okul tatiline denk geldiği için Cemil'de listeye yazılmıştı. Beş yıl sonra müjdeli haber geldi. Cemil ve babası Hacca gidecekti. Cemil gitmeden önce Hac ile ilgili kitaplar okudu. Büyüklerden bilgi aldı. Cemil ve babasının Hac serüveni başlamış oldu.

**Tema:** Kitabımız bilgelik, dayanışma ve iş birliği temaları ile şekillenmiştir.

**İleti:** Kitabın iletişi büyük sözü dinlemenin önemidir.

**Kahramanlar:** Cemil: Eserin başkahramanı ve anlatıcıdır. Cemil ve babası, Hamza Hoca, Salim Amcadır.

**Mekân:** Olaylar Mekke ve Medine de geçmektedir.

**Dil ve Anlatım:** Anlatım açık ve anlaşılırdır. Yazım ve noktalama işaretlerine uyulmuştur.

Anlatımı güçlendirmek amacıyla şu deyimler kullanılmıştır:” Gözleri kan çanağına dönmek.” (s.8) “ göz gezdirmek” (s.84).

#### **4. Sonuç ve Öneriler**

Muhiddin Yenigün’ün çocuklar için yazdığı beş kitap incelenmiştir. Yazarın belirlediği konular ve bu konuları aktardığı öyküler, sunduğu iletiler, seçtiği dil değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda yazarın, çocukların ilgisini uyandıran üslubu ve akıcı anlatımıyla çocukları okumaya teşvik edeceği ve onların okumayı bir alışkanlık haline getirmelerine yardımcı olacağı beklenmektedir.

İncelenen eserlerde, çocuk edebiyatının temel değerleri olan paylaşma, birlik, doğruluk, hayvan dostluğu, aile, görev gibi temaların sık sık işlendiği dikkat çekmektedir. Bu temalar, yazarlar tarafından okuyucuya didaktik bir şekilde aktarılmak yerine, kahramanların yaşadıkları maceralar, karşılaştıkları zorluklar ve çözüm yolları aracılığıyla gösterilmektedir. Böylece okuyucu, kendi hayatından parçalar bulabileceği, kendini kahramanların yerine koyabileceği ve onlarla empati kurabileceği bir okuma deneyimi yaşamaktadır. Bu da okuyucunun, eserlerde sunulmak istenen iletilere daha kolay ve etkili bir şekilde ulaşmasını sağlamaktadır.

Yazarın, incelenen kitaplarının hepsini aynı yayınevinden yayımlaması ve seri olarak kaleme aldığı eserlerin resimlerini aynı sanatçının yapması, eserler arasında tasarım ve resim açısından bir bütünlük ve uyum sağlamıştır. Seri kitapların kapak tasarımları ve iç resimleri birbirine benzer özellikler taşımakta ve eserlerin birbirinin devamı olduğunu göstermektedir. Kitapların boyutları da incelenen tüm kitaplarda aynı olup, bu da çocukların kitaplık oluşturmalarına ve düzenli bir şekilde kitapları sıralamasına yardımcı olmaktadır.

Kitapların tümü çocuk edebiyatı için uygun olan ikinci hamur kâğıda basılmıştır. Kitapların kapakları karton malzemeden yapılmış ve üzerlerinde çocukların ilgisini çekecek renkli resimler yer almıştır. Kapaklarda kullanılan resimler, kitapların içerikleriyle uyumlu bir şekilde seçilmiştir. Kitapların dil ve anlatım özelliklerine bakıldığında, yazarın çocukların anlayabileceği yalın ve akıcı bir dil kullandığını göstermektedir. Hikâyelerde, cümle yapısı ve türü açısından çeşitlilik göze çarpmaktadır. Düzgün ve tamamlanmamış cümlelerin yanı sıra, deyim ve kalıp sözler de hikâyelerde yer almaktadır. Yazar, hikâyelerinde tek bir iletiyle sınırlı kalmamış, çok yönlü ve derin mesajlar vermeye çalışmıştır. Ayrıca yazar hikâyelerin akışında merak duygusunu canlı tutarak, çocukların okumaya olan ilgilerini artırmayı amaçlamıştır.

Ülkemizde çocuk edebiyatı ile ilgili çalışmaların hız kazanması bu alandaki kitapların sayısını arttırmıştır. Bu araştırmada, Muhiddin Yenigün’ün çocuklar için yazmış olduğu eserlerin çocuk edebiyatı çerçevesinde incelenmesi amaçlanmıştır. Eserlerin çocuk edebiyatı ve çocuk eğitimindeki yeri ve önemi ortaya konmaya çalışılmıştır. Yazarın bu eserleri çocuk edebiyatı çerçevesinde ele alınarak iç yapı ve dış yapı unsurları bakımından incelenmiştir. Genel olarak incelenen eserlerin ilgili yaş grubundaki çocuklara uygun olduğu tespit edilmiştir.

#### **Öneriler**

a. Yazarın kitapları incelendiğinde bu kitapların çocuk edebiyatının temel öğelerine uygun özellikler taşıdığı görülmektedir. Bu bakımdan Muhiddin Yenigün’ün kitapları okullarda Türkçe derslerinde okuma alışkanlığı kazandırmak için kullanılabilir.

b. İletiler incelendiğinde (yardımseverlik, sorumluluk vb.) değerler eğitimi için kullanılacak nitelikte olduğu görülmektedir



c. Çocuk kitaplarının içinde yer alan resimlerin renklendirilmesinin daha çok ilgi ve merak uyandıracığı düşünülmektedir.

d. Yazarın incelenen eserlerinin ön veya arka kapağında, hangi yaş grubuna hitap ettiği belirtilmemiştir. Bu, eserlerin kusurlu yanı olarak görülmektedir. Çocuk edebiyatı alanında yazılan eserlerde hedef kitle belirgin kılınmalıdır.

e. Dış yapı özellikleri olan (kapak, kâğıt vb.) dayanıklı olması önerilmektedir.

f. Kitaplarda ciltleme çeşitleri içinde en dayanıklı olan iplik ciltleme kullanılması önerilmektedir.

### **Etik Beyanı**

Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir. Makalem etik kurul gerektirmeyen bir çalışmadır.

### **Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı**

Yazarların araştırmaya katkı oranı eşittir.

### **Çatışma Beyanı**

Araştırma süreci ile ilgili olarak araştırmacılar arasında ve diğer kurum ya da kuruluşlarla herhangi bir çatışma durumu bulunmamaktadır.

### **Kaynakça**

Aytaş, G., & Yalçın, A. (2017). *Çocuk edebiyatı*. (9. Baskı) Ankara: Akçağ Yayınları.

Demirel, Ş. (2010). *Edebî metinlerle çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Doyumğaç, İ. (2013). *Ömer Seyfettin hikâyelerinin hikâye haritası yöntemine, metin elementlerine ve çocuk edebiyatına göre incelenmesi*. *Akra Kültür Sanat Ve Edebiyat Dergisi* (S. 8) s. 211-234.

Enginün, İ. (1985). *Çocuk edebiyatına toplu bir bakış*. *Türk Dili Dergisi*, Sayı 400: 186-194

Güleç, H. Ç., & Geçgel, H. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Gültekin, A. (2011). *Çocuk ve gençlik edebiyatı yazıları*. İstanbul: Erdem Çocuk Yayınları

Gürel, Z., Temizyürek, F., & Şahbaz, N. K. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

<https://www.muhiiddinyenigun.com/hakkında/> (Erişim: 16.11.2023)

Kanoğlu, Ş. (2014) Çocuk ve gençlik edebiyatına dair hedefler, umutlar. *Türk Dili Dergisi*, 107(756), 152-154.

Karadeniz, E. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk hikâyelerinin çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Kıbrıs, İ. (2010). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Köseoğlu, Hamdullah (2014). *Yazar, okuyucu, yayıncı ve eleştirmen gerçeği*.

Oğuzkan, F. (1987). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı*. Ankara: Emel Matbaacılık Sanayii

Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık

Özdemir, M. (2014). *Türkiye'de çocuk edebiyatı kültürü açısından eğitim fakültelerinde okutulan "çocuk edebiyatı" dersleri*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 9, Sakarya.

- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sever, S. Dilidüzgün S., Öztürk A., Adıgüzel Ö. (2005). *Çocuk edebiyatı*. (Dördüncü Baskı), Eskişehir: TC. Anadolu Üniversitesi Yayını No:1420.
- Sever, S. Oğuzkan, F., & Kavcar, C. (2004). *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Sezer, K. (2020). Çiğdem Kaplangı'nın çocuk kitaplarının çocuğa görelilik ilkesi açısından incelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 5, Sayı:2, s .347-359.
- Türk Dili Dergisi, Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı Cilt: CVII (756), s.131-133.
- Yenigün, M. (2016). *Akıllı tahta aklımı aldı*. İstanbul: Uğur Böceği Yayınları
- Yenigün, M. (2016). *Başımda kavak yelleri*. İstanbul: Uğur Böceği Yayınları
- Yenigün, M. (2016). *Beyaz panter ve kara dostu*. İstanbul: Uğur Böceği Yayınları
- Yenigün, M. (2016). *Kayıp bebek Neco*. İstanbul: Uğur Böceği Yayınları
- Yenigün, M. (2016). *Uzayda hayat var mı?* İstanbul: Uğur Böceği Yayınları
- Yılar, Ö., & Turan, L. (2011). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.